

ÅS KOMMUNE

MØTEINNKALLING

Kommunalt råd for funksjonshemmede har møte i Ås rådhus, Store salong

25.04.2006 kl. 17.00

Møtet er åpent for publikum i alle saker med mindre saken i flg lov er unntatt fra offentlighet. Saksdokumentene ligger til offentlig gjennomsyn på rådmannskontoret.

Saksliste:

- **ORIENTERINGSSAK OM MOER BO- OG AKTIVITETSSENTER**
Landskapsarkitekt Siri Lima fra Blå arkitekter orienterer og svarer på spørsmål, deretter orienterer prosjektleder Ole Aarseth.
Ås Eldreråd er invitert til å delta på denne delen av møtet.

Utv.sak nr. 5/06

05/922

LEVENDE LÆRING OG BYNÆRT LANDBRUK

Ås, 18.04.06

Grete Grindal Patil

Fung. leder

Eventuelt forfall eller inhabilitet meldes til Vibeke Berggård, tlf. 64 96 20 04 eller e-post: vibeke.berggard@as.kommune.no (Det sendes personlig svar på at slik e-post er mottatt, dersom svar ikke mottas innen rimelig tid før møtet må telefonbeskjed gis.)

Alle medlemmer og spesielt innkalte varamedlemmer har samme rettigheter og plikter. Varamedlemmene fra foreningene har ellers møte- og talerett.

Utv.sak nr 5/06
LEVENDE LÆRING OG BYNÆRT LANDBRUK

Saksbehandler: Tove Heen	Arkivnr: 430	Saknr.: 05/922
Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Hovedutvalg for oppvekst og kultur	17/05	20.04.2005
Hovedutvalg for oppvekst og kultur	5/06	22.03.2006
Kommunalt råd for funksjonshemmede	5/06	25.04.2006

Saken legges frem for Kommunalt råd for funksjonshemmede til uttalelse i samsvar med ønske fra rådet 21.03.06, meldingssak 3.

Hovedutvalg for oppvekst og kulturs behandling 22.03.2006:

Votering: Oppvekst- og kultursjefens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Hovedutvalg for oppvekst og kulturs vedtak 22.03.2006:

1. Rapporten "Ås som eksempelkommune for spesialpedagogisk samarbeid mellom gård og skole" tas til orientering.
2. Rapporten tas med i kommunens helhetlige vurdering av det spesialpedagogiske tilbudet for barn og unge i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2007

Oppvekst- og kultursjefens innstilling:

Tilsvarende hovedutvalgets vedtak.

Tidligere politisk behandling:

Hovedutvalg for oppvekst- og kultur (Utv.sak 17/05 – 20.04.2005)

Administrativ behandling:

Avgjørelsesmyndighet:

Hovedutvalg for oppvekst- og kultur

Behandlingsrekkefølge:

Hovedutvalg for oppvekst- og kultur

Vedlegg som følger saken trykt:

Rapporten: ”Ås som eksempelkommune for spesialpedagogisk samarbeid mellom gård og skole, Strategi-, handlings- og finansieringsplan”

Vedlegg som ligger i saksmappen: Ingen

Utskrift av saken sendes til:

(Medlemmene i arbeidsgruppa

PPS)

Oppvekst- og kultursjefen

SAKSUTREDNING:

Fakta i saken:

Hovedutvalg for oppvekst- og kultur behandlet i sitt møte 20.04.2005 - utv.sak 17/05- Levende Læring og Bynært Landbruk – om bruken av gården som pedagogisk ressurs.

Oppvekst- og kultursjefen ba hovedutvalget om å nedsette et utvalg for å utarbeide strategi og handlingsplan for Ås som eksempelkommune for spesialpedagogisk samarbeid mellom gård og skole. Dette for å få et bedre vurderingsgrunnlag i forhold til økonomi, elevgruppe, forutsigbarhet i forhold til varighet m.m.

Arbeidsgruppen bestående av Ivar Ekanger og Saroj Pal fra Hovedutvalg for oppvekst- og kultur, Ole Egge fra Ås landbrukslag, Freddy Borgen fra Ås Ungdomsskole, Gunder Skiaker lærer og bonde på Aschjem gård, Helga Tilley fra Pedagogisk psykologisk senter i Ås kommune og Erling Krogh fra Universitetet for miljø- og biovitenskap leverte i november sin rapport.

Rapporten følger som vedlegg til denne saken.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse:

Oppvekst- og kulturetaten er i gang med å vurdere det spesialpedagogiske tilbudet for barn og unge i kommunen. Tilbudet vurderes ut fra ulike synsvinkler, blant annet ser vi på kvalitet opp mot ressursbruk. Det vil fremlegges en sak om dette i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2007.

Oppvekst- og kultursjefen anbefaler at vedlagte rapport tas med i denne vurderingen.

VEDLEGG

Ås som eksempelkommune for spesialpedagogisk samarbeid mellom gård og skole

Strategi-, handlings- og finansieringsplan

Rapport utarbeidet av arbeidsgruppe nedsatt av Hovedutvalg for oppvekst og kultur i Ås kommune

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag.....	6
2. Bakgrunn.....	7
3. Erfaringer fra prosjekter i Ås kommune.....	9
3.1 Samarbeid mellom Ås ungdomsskole og Aschjem gård.....	9
3.2 Nye samarbeidsprosjekter høsten 2005.....	12
3.3 Utgifter ved bruk av gården som læringsarena sammenliknet med alternativt tilbud.....	13
3.4 Oppsummering av erfaringer.....	13
4. Forslag om økt satsing på gården som læringsarena i Ås kommune.....	14
4.1 Forankring i Ås kommunes visjoner.....	14
4.2 Mål for prosjektet.....	14
4.2 Framgangsmåte for å nå målene.....	15
4.2.1 Støtte til etablering av nye prosjekter.....	15
4.2.2 Kvalitetssikring av prosjekter.....	15
4.2.3 Samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).....	16
4.3 Oppsummering.....	16

1. Sammendrag

Mange barn og unge har det ikke bra nok verken med seg selv eller på skolen. Det er ikke utviklet gode nok tilbud for dem med tanke på at de skal kunne ta i bruk sine evner på best mulig måte for å kunne delta i de framtidige oppgaver der det er behov for alle.

I Ås kommune kan vi se denne tendensen ved at behovet for spesialpedagogiske tjenester er økende og at det ikke er enkelt for kommunen å møte denne utviklingen. Tall fra Samdata viser at nesten 31.000 barn og unge under 18 år ble henvist til psykisk helsevern for barn og unge i 2002, en stor del av disse for atferdsvansker, tristhet/depresjon og hyperaktivitet. Arbeidsgruppen antar at dette utgjør "toppen av et isfjell" og at det samtidig er mange barn og unge som ligger i nærheten av å ha slike problemer selv om de så langt har unngått å måtte be om hjelp fra det psykiske helsevernet for barn og unge.

Dette er bakgrunnen for at en arbeidsgruppe med representanter for Ås kommune, Universitetet for miljø- og biovitenskap og landbruket i Ås nå fremmer forslag om økt satsing på gården som pedagogisk arena for et undervisningstilbud for barn og unge med særlige behov.

Det er høstet mange svært positive erfaringer med slike løsninger der skoleelever får et utvidet opplæringstilbud som legger større vekt på praktiske og konkrete oppgaver enn den tradisjonelle skolen er i stand til. Gjennom prosjektene i Ås kommune har vi erfart mange solskinnshistorier. Et par av disse er referert i teksten

Etter arbeidsgruppens vurdering blir dette et viktig og godt tilbud for dem som trenger bistand fra det psykiske helsevernet, men gruppen mener også at slike tilbud kan være et godt virkemiddel for å forebygge problemer hos de skoleelever som ellers kan komme til å oppleve større og mer alvorlige lærings- og motivasjonsproblemer framover.

Arbeidsgruppens forslag er basert på å gjøre Ås kommune til en eksempelkommune som også andre kommuner kan lære av, men primært må arbeidsgruppen forslag oppfattes som forslag om hvordan vi i Ås kommune kan

gjøre hverdagen og skolegangen lettere og mer givende for dem som ellers ikke har det så bra i denne sammenheng.

Arbeidsgruppens forslag innebærer noe kostnader for kommunen, men vi er sikre på at gevinsten, både for barna, kommunen og involverte bønder og lærere langt overstiger disse beskjedne kostnadene.

Arbeidsgruppen har bestått av Ivar Ekanger og Saroj Pal fra Hovedutvalg for oppvekst og kultur, Ole Egge fra Ås landbrukslag, Freddy Borgen Ås Ungdomsskole, Gunder Skiaker lærer og bonde på Aschjem gård, Helga Tilley fra Pedagogisk psykologisk senter i Ås kommune og Erling Krogh fra Universitetet for miljø- og biovitenskap, som også har vært sekretær.

Arbeidsgruppens innstilling er énstemmig.

Ås, 3. november 2005.

2. Bakgrunn

De menneskelige ressurser er vår viktigste ressurs og fundamentet både for Ås kommune og for alle andre kommuner. Og barn og ungdom er framtida; de skal ta vare på oss som i dag er yrkesaktive når vi havner i vår alderdom, de skal ta vare på de framtidige generasjoner og de skal sørge for at våre ressurser hele tida forvaltes på en bærekraftig, framtidsrettet og sunn måte.

I en slik situasjon er det en utfordring og en bekymringsfull situasjon at mange barn og unge ikke har det bra, og at det ikke er utviklet gode nok tilbud for dem med tanke på at de skal kunne ta i bruk sine evner på best mulig måte for å kunne delta i de framtidige oppgaver der det er behov for alle.

I Ås kommune kan vi se denne tendensen ved at behovet for spesialpedagogiske tjenester er økende og at det ikke er enkelt for kommunen å møte denne utviklingen. Regjeringens strategiplan ”...*sammen om psykisk helse*...” anslår at mellom 10 og 20 prosent av barnebefolkningen har psykiske plager som påvirker deres daglige fungering. Tall fra Samdata viser at nesten 31.000 barn og unge under 18 år ble henvist til psykisk helsevern for barn og unge i 2002 (Regjeringens strategiplan). Av disse ble nesten 6000 henvist for atferdsvansker, bortimot 5000 for tristhet/depresjon og over 4000 for hyperaktivitet.

Arbeidsgruppen antar at dette utgjør ”toppen av et isfjell” og at det samtidig er mange barn og unge som ligger i nærheten av å ha slike problemer selv om de så langt har unngått å måtte be om hjelp fra det psykiske helsevernet for barn og unge.

Vi ser altså at det er et stort behov for gode tilbud til dem som allerede har store psykiske problemer, men arbeidsgruppen vil også peke på at det også er viktig å sikre gode tilbud til dem som er i risikozonen og som risikerer å få så store psykiske plager at de trenger profesjonell hjelp.

Alternative læringsarenaer som vektlegger praktiske og konkrete oppgaver for elever med særskilte behov viser gjennomgående meget positive resultater, enten det gjelder arbeid med fartøyvern, dykking og havbruk, mekkeverksteder eller bruk av gården som læringsarena. Slike læringsopplegg gir elevene mulighet til mestre konkrete arbeidsoppgaver og å samarbeide med andre elever om dette, og dette er en viktig basis for også å mestre egen situasjon. I neste omgang gir dette elevene både sosiale ferdigheter og faglig læring som man fra skolens side ikke hadde drømt om kunne skje. En felles erfaring er at elevene begynner å fungere som sosiale og lærende individer.

Bruk av læringsmuligheter i gårdsmiljø har pågått svært lenge, men systematisk bruk av gården som læringsarena ble etablert gjennom det nasjonale prosjektet "Levende Skule" ved Norges landbrukshøgskole fra 1996-2000. I prosjektet ble 8 pilotprosjekter med samarbeid mellom lokale grunnskoler og omkringliggende gårdsbruk realisert og evaluert. Prosjektet ble videreført i Nord-Trøndelag (2001-2004), der det nå eksisterer samarbeid mellom gårder og skoler i 14 av 24 kommuner, der om lag 20 grunnskoler og 35 gårdbrukere er involvert. Prosjektene har i hovedsak vært fokusert på allmennpedagogikk, men for å sikre økonomisk grunnlag for bonden har det blitt etablert en rekke spesialpedagogiske tilbud både gjennom det nasjonale og regionale prosjektet. Det er gjennomgående dokumentert store framskritt for elever med slike særskilte behov. Dette gjelder både allmenne ferdigheter knyttet til mestring, gjennomføringsevne, tålmodighet, ansvarlighet og sosial kompetanse, samt ferdigheter i lesing, skriving og ordinære fag. Begeistringen blant de involverte elever, deres foreldre og elevenes lærere er udiskutabel. Men det gjenstår å utarbeide modeller for hvordan en kommune kan utarbeide og realisere et faglig holdbart og økonomisk bærekraftig tilbud for sine elever med særskilte behov basert på et samarbeid mellom lokale gårder og kommunens skoler. Det er sannsynlig at behovet i de tett befolkede og urbane områdene på Østlandet er enda større enn i de landbruksnære områdene i Nord Trøndelag.

Ås kommune har en unik anledning til å utvikle en slik modell og bli eksempelkommune for bruk av gården som læringsarena for elever med særskilte behov:

- Seksjon for læring og lærerutdanning ved Universitetet for miljø og biovitenskap er det nasjonale kompetansesenter for bruk av gården som læringsarena. Dette åpner for et lokalt samarbeid mellom Ås kommune og UMB.

- Gjennom samarbeid mellom PP-tjenesten og Gunder Skiaker på Aschjem gård er det utviklet et prosjekt med dokumenterte og meget positive effekter for elevene.
- I det regionale prosjektet "Levende læring og bynært landbruk" har Ås vist seg som foregangskommune ved å sende 4 lærere på etterutdanningskurs. Gjennom landbrukslagets innsats deltar også 5 bønder på kurset. Det er derfor flere potensielle tilbydere i tillegg til Gunder Skiaker – og flere mulige etterspørrere av tilbudet.

3. Erfaringer fra prosjekter i Ås kommune

3.1 Samarbeid mellom Ås ungdomsskole og Aschjem gård

De tre siste årene har det ved Ås ungdomsskole vært gjennomført et alternativt skoleopplegg for en gruppe på tre psykisk utviklingshemmede gutter. Guttene har vært tre dager på skolen, to dager på gård hver uke. Opplegget har vært organisert som en helhet, der opplevelser og praktisk læring på gården har dannet bakgrunn for og innhold i undervisningen hele uka.

Innhold i opplæringen har vært: språk, lese og skrive, tilpasset matematikk (i praksis), naturfag, lokalkunnskap, problemløsning, sosiale ferdigheter og forståelse. For- og etterarbeid på skolen har tatt utgangspunkt i elevenes opplevelser på gården. Bilder fra aktiviteter på gården, tatt med digitalt kamera, har dannet bakgrunn for skolearbeid og lekser. Gruppen har hatt samarbeid med klassen i naturlige situasjoner og rundt spesielle opplegg. Enkeltelever har vært med f eks i fotoprojekt. Klassen har vært på besøk på gården, og sett at de tre mestrer og vet mye de andre elevene ikke vet. Det har vært lagt opp til mestringsopplevelser, både på gården og skolen.

Det har vært lagt vekt på pedagogisk kvalitet, at elevene skal lære, og lære for livet. De praktiske oppgavene på gården har gitt muligheter for å forstå sammenhenger, løse problemer, og det har gitt elevene en konkret sammenheng å lære i. Gården har vært læringsarena. Best mulig utvikling og læring i forhold til egne muligheter og begrensninger har vært målet.

Det ble gjort et grundig forarbeid før prosjektet startet opp. Det ble opprettet stilling (deltid) som koordinator, - som også var sakkyndig på PPT / PPS for guttene. Dette har gitt prosjektet både faglig og formell tyngde, samtidig som PPT/PPS har opparbeidet kompetanse på feltet.

Prosjektet ble tildelt nok ressurser (2 personer, lærer + assistent til stede til enhver tid)

Opplegget skulle "vernes" - ikke samordnes med resten av skolen ved f eks fravær av lærere i andre klasser. Gruppen holdt til i egne lokaler også på skoledagene, men nær klassen. Samarbeid med klassen skulle ha en verdi og et

mål hver gang. Omvendt integrering fungerte meget godt av feler årsaker. For det første ble det ble tilsatt dyktige, erfarne pedagoger, som kunne ta ansvar og sørge for å binde opplegget sammen, og kunne takle uforutsette situasjoner. For det andre ble klassekameratene trukket med i undervisningsopplegg på gården, da gjerne med spesialeleven som arbeidsleder. En viktig forutsetning i forarbeidet var å arbeide mot en felles forståelse av hovedintensjonen med opplegget: **lære for livet med gården som arena.**

Opplegget har totalt sett vært svært vellykket:

- Elevene har hatt god faglig og sosial utvikling - de har utviklet både samarbeidsevne og forståelse for egne muligheter og begrensninger.
- De har trivdes svært godt og vært motivert for skolen som helhet.
- De har utviklet selvtillit og mestringsfølelse, og stolthet over egen innsats og egne resultater.
- De har alle hatt god fysisk utvikling, elevene er i god form, selv uten eget treningsopplegg med fysioterapeut, som ellers anses som nødvendig for denne gruppen.
- De har utviklet et godt vennskap seg i mellom, og kontakt andre elever ut fra egne forutsetninger.
- Foreldrene er svært fornøyd, og forteller om motiverte gutter, som er stolte av seg selv, og som har hatt "en enorm utvikling", både personlig, sosialt og faglig.

Forutsetninger for at opplegget har vært så vellykket:

- *Pedagogisk kvalitet:* Dyktige lærere / assistenter, har tatt ansvar og løst situasjoner som har oppstått. De voksne har evnet å se fremgang, og se og oppmuntre små skritt i riktig retning, som etter hvert har blitt store! Spesialpedagog nødvendig for denne gruppen elever, for å sikre pedagogisk utbytte / riktig nivå.
- *Omvendt integrering:* Man har turt å skille elevene fra klassen, men har likevel jobbet sammen med klassen i reelle samarbeidsprosjekter. Alle muligheter utnyttet!
- *Ensartet elevgruppe med felles behov*
- *Egen koordinator*, som også er sakkyndig på PPS, har kunnet følge opp i detalj, særlig viktig i starten.
- *Nok ressurser*
- *Lærer med gård:* sikrer både faglig kvalitet og gir prosjektet aksept i skolesystemer
- *Positiv klasselærer* som så de 3 guttene og deres opplegg som en ressurs for klassen
- *Egne egnede lokaler*

- *Nært samarbeid* mellom lærere, assistenter, koordinator, foreldre. Korte forbindelseslinjer

Gunder Skiaker forteller om mange solskinnsopplevelser, blant annet denne:

Grappa med psykisk utviklingshemmede elever hadde en dag besøk på gården av tre av de tøffe medelevene fra storklassen. Vi sto og snakket sammen utenfor bingen til den store væren med horn. Da hvisket jeg til den småvokste "downs syndrom"-eleven: -Nå slipper vi ut væren. Du tar han og leier han tilbake til bingen på beskjed fra meg. Som sagt så gjort. De store 9.klasseguttene skvatt og ble synlig redde i møtet med saubukken. Da slo eleven til. Han grep væren i nakken, snudde den rundt og styrte den inn i bingen igjen. Elevene fra storklassen innrømmet etterpå at de hadde blitt redde og skrøt av gutten som hadde gjort noe som gutta i storklassen aldri hadde turt. Jeg er sikker på at alle elevene husker dette veldig godt. I alle fall gjør jeg det. Og episoden førte til varig endring i vår lille elev sin status i klassen.

Det bør understrekes at alle som har vært involvert i prosjektet er samstemte om at opplegget har hatt en høy faglig kvalitet. Dette har vært et godt skoletilbud, med læring som mål og med læring som resultat. Gården har vært læringsarena, og gitt muligheter til konkretiseringer, problemløsning og erfaringer man vanskelig vil kunne få til på skolen. Elevene ser samtidig den umiddelbare nytten av arbeid de gjør, samtidig som de er med på aktiviteter de liker.

Opplegget har vært helhetlig, der arbeid og aktiviteter på gården har vært brukt som bakgrunn og innhold i mer teoretisk arbeid på skolen.

Etter de positive erfaringer med gården som pedagogisk arena for tre multifunksjonshemmede elever ved Ås ungdomsskole, ønsket skolen å se på muligheten for å videreføre tiltaket for andre grupper elever ved skolen.

I løpet av høsten 2004 fikk tre nye elever på 8.klassetrinn tilbudet om å være på gården hos Gunder Skiaker en gang i uka. Felles for denne elevgruppa var at de tilhørte 8.klassetrinn, hadde svært dårlig motivasjon for tradisjonelt skolefaglige gjøremål, og at de trengte et skoletilbud som Ås ungdomsskole vanskelig kunne få til på skolen.

Gården som pedagogisk arena viste seg raskt å svare til forhåpningene. Samtlige elever har gjennom hele skoleåret vist stor glede og entusiasme over å få være på gården. Til tross for deres store ulikheter, både som personer og i forhold til hjelpebehov, har gården virket samlende på gruppa. Elevene har vist omsorg og respekt for hverandre, ikke bare på gården, men også inn i skolehverdagen og på fritida. Elevenes motivasjon for å gå på skolen de resterende dagene har bedret seg betraktelig. Samtlige har hatt en meget god utvikling innenfor sitt spesielle problemområde.

Det har helt fra starten av vært viktig å få gården inn som en del av ungdomsskolen og skolehverdagen. Gjennom ulike metoder har man søkt å knytte arbeidet som gjøres på gården inn i elevenes skolehverdag ellers:

- Bruk av loggbøker, beskrivelse av gjøremål og konkrete oppgaver som skal løses til neste gårdsbesøk, dialog mellom lærere på skolen og Gunder Skiaker på gården slik at deler av fagstoff, for eksempel i matematikk, kan konkretiseres gjennom arbeidsoppgaver på gården eller omvendt.
- Bruk av digitalt kamera som en dokumentasjon/minnebok til bruk i lese – skriveopplæringa mm.

Ut fra en spesialpedagogisk vurdering vil en rekke elever på ungdomstrinnet ha stor nytte av et tilbud på gård. Dette kan for eksempel gjelde stille jenter med læringsproblemer som for eksempel kan ha nytte av tilpassete læringsopplegg på en hestegård.

3.2 Nye samarbeidsprosjekter høsten 2005

Fra høsten 2005 har Ås ungdomsskole utplassert en elev på Aschehoug gård. Prosjektet er under utprøving og er tuftet på hestehold. Kostnadene for dette prosjektet er delt mellom skole og helse- og sosialetaten i Ås kommune. Prosjektet tenkes videreført i forhold til jenter med spesielle behov.

Kroer skole har et prøveprosjekt i samarbeid med Moer gård og ytterligere et prosjekt er under planlegging. Ole Egge fra Kroer forteller denne historien om en elev på sin gård:

Svein kom til gården vår etter spørsmål fra Ungdomskolen om vi kunne ha han på gården to dager i uka. - Han er den verste eleven vi har hatt her på lenge, sa rektor. Svein kom inn i hønehuset første dagen og sa: - Hei, jeg heter Svein. Jeg er dum. - Er du dum? Hva er du dum i da? sa Ole - Jeg er dum i alt, jeg. - Hva er du mest dum i da? fortsatte Ole. Svein tenkte litt og svarte: - Matte.

Så gikk vi rundt i hønehuset og så etter at alle hønene hadde det bra. Vi snakka om at det å legge et egg er en svær jobb for ei lita høne. Så det gjør hun bare hvis hun har det kjempebra og får i seg nok og god mat og reint vann. Så den beste måten å se om alle har det bra og trives er å telle eggene vi plukker nøye hver dag. Svein kunne ikke regne, sa han. Men han kunne bruke kalkulatoren. Uten tips og veiledning fant han ut sjøl at det var 6 egg den ene veien og 5 den andre veien på et brett. På kalkulatoren fant han ut at det var 30 egg på et brett. Så ganga han med 6 brett i en stabel og fikk 180, 6 stabler på pallen i 4 etasjer. - Det er 4320 egg på en pall ropte Svein og viste meg kalkulatoren. Vi regna ut og skreiv i protokoll antall egg, max og min temperatur, leste av vannmåleren og skreiv ned vannforbruket hver dag, noe Svein etter hvert mestret til fulle.

Brønnerød skole har igangsatt et prosjekt for to av sine elever i samarbeid med Aschjem gård.

Erfaringer fra prosjekter i Ås kommune er beskrevet i 4 prosjektoppgaver med 10 deltakende bønder og lærere knyttet til etterutdanningskurset ”Gården som pedagogisk ressurs” under det regionale prosjektet ”Levende læring og bynært landbruk”. Det er også laget en reportasje i Aftenposten fra prosjektet på Aschjem gård, som også har vært arena for studieturer fra andre fylker og fra Sverige. Siste besøk var fra styret i den franske landbruksbanken, Credit Agricole, som var meget imponert over og interessert i denne nye satsingen i norsk landbruk

3.3 Utgifter ved bruk av gården som læringsarena sammenliknet med alternativt tilbud

Kommunen er forpliktet til å gi elever med særskilte behov tilpasset opplæring. For flere av elevene som har vært på Aschjem Gård ville et aktuelt alternativ vært Follo barne – og ungdomsskole (FBU). En av elevene som var med i opplegget hos Gunder Skiaker fra 2004 ble vurdert av FBU. FBU konkluderte med at opplegget hos Gunder Skiaker var bedre tilpasset denne elevens behov enn det tilbudet de kunne gi.

For de tre elevene med Downs syndrom er kostnaden for kommunen om lag kr. 290.000,- pr. elev årlig. Da er både transport av elever og utgifter til undervisningslokaler på gården iberegnet i tillegg til et års lønnsutgifter for lærere og assistenter. Kostnaden pr. elev ved FBU er om lag 370.000,- pr. år. Det var således en betydelig innsparing ved bruk av tilbudet ved Aschjem Gård for disse tre i forhold til bruk av FBU, samtidig som opplegget formodentlig er minst like bra tilpasset den enkeltes behov.

3.4 Oppsummering av erfaringer

Erfaringene både nasjonalt og lokalt er meget positive. Ås kommune er i ferd med å bygge opp kompetanse og erfaringer gjennom eksisterende prosjekt og

etablering av nye prosjekter gjennom etterutdanningskurset. Ås kan slå flere fluer i en smekk – dekke behovet til egne elever med særskilte behov, utvikle nye næringsveier for gårdbrukere i kommunen, sette Ås som landbrukskommune i et fornyet fokus, bli en eksempelkommune som andre kommuner kan lære av og bygge egen kompetanse på et spennende og samtidorientert felt i spesialpedagogikk.

4. Forslag om økt satsing på gården som læringsarena i Ås kommune

4.1 Forankring i Ås kommunes visjoner

Ås kommune har som overordnet visjon å være ”*mulighetenes kommune, der livskvalitet i hverdagen skal stå i sentrum*”. Dette utdypes med at ”*Ås kommune skal videreutvikles på en måte som sikrer livskvalitet og naturmiljø for videre generasjoner*”. Videre framheves det at ”*barn og unges utvikling skal være retningsgivende for utbygging av barnehager, skoler og kulturtilbud.*”

Kommunene har også som overordnet målsetting å styrke samarbeidet med universitets- og forskningsmiljøet i Ås. Det poengteres også at Ås kommunes karakter som landbruksbygd skal videreutvikles.

Ut fra kommunens visjon og overordnede mål er det etter arbeidsgruppens vurdering helt nødvendig å utvikle arenaer for læring som er tilpasset elevenes behov. Å utvikle Ås som eksempelkommune for spesialpedagogisk samarbeid mellom gård og skole vil ut fra arbeidsgruppens vurdering være en ønsket og riktig konkretisering av kommunens politiske verdivalg og godt i samsvar med det økte fokus på barns lære- og utviklingsmiljø som vi nå ser, ikke minst i forbindelse med Stortingsvalget og regjeringsskiftet.

4.2 Mål for prosjektet

1. Å utvikle tilbud som kan være aktuelt for alle elever med særskilte behov der gården som læringsarena kan dekke disse elevenes læringsbehov.
2. Å bli en foregangskommune i forebyggende helsearbeid ved å ta problemet ved roten.
3. Å utvikle et regionalt kompetansesenter som kan tilby spesialpedagogiske tjenester knyttet til gården som læringsarena for hovedstadsregionen
4. Å ta vare på og formidle lokal, tradisjonsbåren kunnskap som er knyttet til landbruksnæringene

Målene følger opp kommunens overordnede visjoner gjennom et konkret prosjekt og konkrete tiltak. Kommunen kan spare penger ved at færre elever sendes til dyrere alternative tilbud og gjennom forebyggende helsearbeid som kan spare kommunene for betydelige utgifter seinere i elevenes livsløp. Videre kan kommunens inntekter økes ved at tilbudet over tid kan rettes mot kommuner i hovedstadsregionen. Ås synliggjør seg dessuten som en foregangskommune både

innen ny næringsutvikling i landbruk og innen spesialpedagogikk. Faglig sett er det av stor betydning at det utvikles en modell som har overføringsverdi for andre kommuner. Det er et stort udekket behov for gode spesialpedagogiske tilbud og en evaluering av Ås-modellen vil være av stor betydning for etablering av liknende typer læringsarenaer i andre kommuner og regioner.

4.2 Framgangsmåte for å nå målene

4.2.1 Støtte til etablering av nye prosjekter

Eksisterende prosjekter har vist resultater med meget positive effekter for elevene, men det som er bygget opp så langt dekker ikke det behovet som eksisterer i Ås. For det første er det nødvendig med en kapasitetsutvidelse ved at flere tilbydere enn Aschjem gård og Gunder Skiaker etablerer stabile tilbud. For det andre er det nødvendig med en større bredde i tilbudene for å dekke ulike elevgruppers behov for individuell opplæring. Dette kan sikres ved at forskjellige gårder med ulike driftsopplegg og menneskelige ressurser utvikler tilbud.

Arbeidsgruppen foreslår at kommunen garanterer støtte til 3 nye etablerere i tillegg til Gunder Skaker på Aschjem gård tilsvarende 20 % stilling for hver av tilbyderne i en etableringsfase over 2 år.

Verran kommune har etter 3 års erfaring med 5 gårdsbruk anvendt som læringsarena i sine grunnskoler fastslått en timesats på kr. 400,- for å ha elever på gården. Gårdbrukerne avlønnes som selvstendige næringsdrivende, og timeberegningen omfatter kun den tid elevene er på gården. Timesatsen skal således også dekke for- og etterarbeid for gårdbrukeren, lønn for ekstrahjelp (kårfolk, ektefelle m.m.) som er nødvendig for gjennomføring av enkelte undervisningsopplegg, deltakelse i teammøter på skolen, møter med kontakt- og spesiallærere, møter med foreldre samt driftsmidler/undervisningslokaler på gården. Arbeidsgruppen har i de videre beregninger lagt til grunn at denne timesatsen tas som utgangspunkt for kostnadsberegning i Ås kommune.

For en 20 % stilling over ett år vil kostnaden i så tilfelle være:

Timesats 400,- x 6 timer pr. dag (1 dag pr. uke) x 38 undervisningsuker = **97.200,-**. For tre etablerere i 20 % stilling vil årlig kostnad være **291.600,-**

4.2.2 Kvalitetssikring av prosjekter

Pedagogisk psykologisk senter i Ås kommune har gjennom samarbeidsprosjektet mellom Ås ungdomsskole og Aschjem gård bygget opp kompetanse på dette feltet. Denne kompetansen bør videreutvikles, og senteret bør få ansvar for kvalitetssikring av nye prosjekter. Arbeidsgruppen har ikke forutsetninger for å vurdere i hvilken grad dette medfører merkostnader i en oppstartfase, men vil

understreke at dette uansett er en viktig funksjon som må ivaretas på en god måte.

4.2.3 Samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB)

Seksjon for læring og lærerutdanning ved Universitetet for miljø- og biovitenskap har gjennom flere år veiledet samarbeidsprosjekter mellom gård og skole i hele landet. Etter arbeidsgruppens vurdering er det fortsatt nødvendig å holde på denne veiledningsfunksjonen til satsingen i Ås har fått mer karakter av permanent virksomhet. Arbeidsgruppen foreslår derfor at seksjonen får en veiledningsfunksjon i etableringsfasen på to år for satsingen i Ås kommune med en kostnadsramme på kr. 10.000,- pr. år.

4.3 Oppsummering

Samlet sett innebærer arbeidsgruppens opptrappingsforslag økte årlige kostnader for Ås kommune i størrelsesorden 300 – 320 000 kroner for denne satsingen. Arbeidsgruppen er kjent med at det er trange økonomiske rammer for kommunesektoren. Vi er likevel overbevist om at dette er utgifter til framtidig gevinsts ervervelse for kommunen og at kommunen samlet sett både kommer bedre økonomisk ut av sine forpliktelser overfor barn og unge og kan stå fram som en eksempelkommune for hvordan man skal ivareta barn og unges interesser på en fremtidsrettet måte.